

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

UPA2023/101

24.10.24.

Peter Olsen

Sillimmasiisarfimmik, assigisaannillu aningaasaateqarfimmik, kalaallinik tamakkiisumik amerlanerussuteqartunilluunniit pigineqartussamik pilersitsinissamut periarfissanik misussuisoqarnissaanut, Kalaallit Nunaata iluani aningaasaliinerulernissaq siunertaralugu, Naalackersuisut peqquneqarnissaannut Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Misissuineq Inatsisartunut ukioq 2025 aallartinnerani agguanneqassaaq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Jens Napaattooq, Naleraq)

Oqaaseqaat:

Inuit Ataqatigiit partii tassaavugut namminiilivinnissamik, sukkullu tamatigut nammineq immitsinnut aallaavigaluta, nunatsinnik piginnikkusuttut, aqutserusuttut, ineriartortitserusuttut ingerlatserusuttullu partiaat; Ilinniartitaanikkuppaat, allaffissornikkuuppat, inuussutissarsiornikkuuppalluunniit. Naalackersuinikkullu ingerlatsinernik misilittagaqalereersimasugut tamatta ilisimallualereersimavarput, nunatta oqaluttuarisaanerani nutaajunersumi, inuussutissarsiutitsinni pingaarnerpaaq tassaalersimammat aalisarneq, taannaasorlu aamma inuussutissarsiutigilersimasatsinni kisiinnagajassuartut isumalluutigilersimasarput.

Qallunaatut oqartarnerattuut noqartimik ataasiinnarmik noqarteqarlunga inuussutissarsiuteqarpugut. Tamannalumi aamma siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu eqqarsarnartutut, attanneqarsinnaanngitsutullu oqaatigisariaqarpoq. Siunissamilu attanneqarsinnaasumik inuussutissarsiorneq ingerlalluassappat, taava inuussutissarsiutaasinnaasunik allanik ujartuisariaqarpugut.

Noqartinik amerlanerusunik noqarteqarluni nunatsinni inuussutissarsiuteqalernissarput naluneqanngitsutut ullumikkut naalackersuisoqatigiinni pingaartinneqarluni aallunneqartoq nalunngilarput. Soorlu ilaatigut Aningaasanut inatsisissaq 2025-imoortoq aqputigalugu aammalumi attassiinnarnissamik siuariartornissamullu pilersaarut 2-ip atuutilersinneqarnerartigut siunissami aningaasarsiornikkut pataajaannerulernissarput anguniarneqarpoq. Takornariaqarnikkut nutaamik aaqqissuusseqqinnikkut. Aatsitassarsiornikkut nutaamik aaqqissuusseqqinnikkut. Aalisarnikkut

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

nutaamik aaqqissuusseqqinnikkut. Nuup eqqaani, Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani erngup nukinganik nukissiorfiliortuup annertusarneqarnissaatigut. Qasigiannugit eqqaanni erngup nukinganik nukissiorfiliortoqarneratigut. Ilinniartitaanermut periusissiaq 2024-miit 2030-moortoq aammalu ilinniartitaanermut pilersaarut 2024. Minnerunngitsumillu suliffeqarnermut periusissiaq piariingajalersoq siunissami patajaatsumik aningaasarsiornikkut siuariartornissarput aqutissiuunniarneqartussanngorpoq.

Inuit Ataqatigiinniit taamatut aallarniuteqariarluta, Jens Naapaattuup siunnersuutaanut tunngatillugu imaattumik oqaaseqaateqassaavut.

Inatsisartunut ilaasortatoqaalersimasut immaqa ilaasa eqqaamassajunnarsivaat, ukiakkut ataatsimiinnitsinni 2015-mi uunga qulequttamut assingusupilorujussuarmik aamma sammisaqarnikuunerput. Immikkoortoq taanna assingusoq 71-mik normulerneqarsimavoq imatullu qulequtserneqarsimavoq: *“Kalaallit Nunatta pigisaannik sillimmasiisarfirmik pilersitsinerup iluaqutissartai aammalu aporfissarisinnaasaasa misissorneqarnissaanik, ilanngullugu pilersitsinerup suut piumasaqaatitariumaagai, soorlu aningaasartuutissat aammalu sulisussat pillugit Naalackersuisut peqquneqassasut inatsisartut aalajangiffigisassaattut siunnersuut.”*

Taannalu taamani inatsisartunut ilaasortaasimasumit Anthon Frederiksenimit siunnersuutigineqarsimalluni. Taamanikkut amerlanerussuteqartunit itigartitsissutigineqarnikuuvoq.

Maluginiakkattalu ilagaat qulequtaq aamma taannarpiaq ukiakkut ataatsimiinnermi 2017-mi inatsisartunut qaqeqqinneqarsimasoq. Tassa kisianni, taamani kingullermi amerlanerussuteqartunit akuersissutigineqarsimavoq. Maluginiagassaavorlu, ileqqusaraluarat qinigaaffiup ataatsip iluani inatsisartunit suliareqareerlutik isummerfingineqareersimasut qaqeqqinneqarsinnaasannginnerat.

Ajoraluartumillu kukkunikkut tamanna pisinnaasimavoq. Tamannarpiarlumi aamma tunngavigalugu, taamani 2017-mi Demokraatinit maluginiarneqarsimalluni isumaliutissiisummi itigartitsillutik ikinnerussuteqarlutik ilaatigut ima oqaaseqaateqarsimapput;

“Tamatumani saniatigut aammaarluta oqaatigissavarput kusananngimmat Inatsisartut siulittaasoqarfiata akuerisimammagu, siunnersuutip matumap ullormut oqaluserisassanut ilanngunneqarnissaa. Siunnersuut qinigaaffimmi saqqummiunneqarfimmini suliarineqareerpoq Inatsisartunilu amerlanerussuteqartunit itigartinneqareerluni.”

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

Tamannalu tunngavigalugu itigartinneqarnissaa inassuteqaatigisimallugu.

Tassa kisianni oqaluuserisassaq taanna pineqartoq ukiakkut 2017-mi inatsisartunit amerlanerussuteqartunit akuersissutigineqarneratigut isumaliutissiissut upernaakkut 2018-mi saqqummiunneqartussangoraluarpoq.

Misissueqqinninnilu paasivara, 2019-mi taamani akileraartarnermut ataatsimiitilaliasoq 22.10.19.-mi ataatsimiikkami naalakkersuisunut apeqquteqaateqarsimasoq, apeqquteqaatigalugulu isumaliutississummik suliaqarneq sumut killinnersoq. Naalakkersuisullu akissutaanni takuneqarsinnaovoq upernaakkut 2018-mi qinersisoqarneratigut suliakkiunneqartoq kiviinnarsimasoq, suliarineqarsimanngitsorlu.

Tassa imaappoq naatsumik oqaatigalugu uunga quleqquttamut assingusoq siornatigut sammisareernikuuarput, itigartinneqartarlunilu akuersissutigineqarsimaneriarluni, suliassartaa qatangiinnartinneqarsimavoq upernaakkut 2018-mi qinersisoqarnissaa pissutigalugu. Eqqanaraluttuaq aamma tassa taamani 2018-mi pisimasoq perunialinnginnerparput?

Taamatut aallarniuteqarluta, inatsisitigut aammalumi aningaasatigut pitsaasumik, qularnaatsumik nukittuumillu pilersitsinissatsinnut tunngavissaqarnerluta paasissallutigu Inuit Ataqatigiinniit pingaarluninartutut oqaatigissavarput. Taamaattumillu tunngaviumik isuma siunertarlu nammineq immi ajunngilaq aamma assortugassaanngitsoq aamma tapersertariaqartorlu Inuit Ataqatigiinniit isumaqarpugut. Taamaattumik nalunaarusiortariaqarpugut paaserusukkutsigu ilumut inatsisitigut aammalumi aningaasatigut pitsaasumik, qularnaatsumik nukittuumillu pilersitsinissatsinnut tunngavissaqarnerluta.

Innuttaasut akornannit, inatsisartut akornannit, Naalakkersuisuniillu oqallinneq Inuit Ataqatigiinniit malinnaaffigaarput.

Naluneqanngitsutut piffisami kingullermi inatsisartunut ilaasortaq Hans Enoksen § 37 naapertorlugu kommunit qanoq annertugisumik sillimmasiisarfinnut aningaasartuuteqartarnersut paaserusullugu apeqquteqaateqartarsimavoq.

Akissuteqaataasimasut qiviaraanni kommunit tallimaasut katillugu 37.573.460.kr-nit missaannik 2023-mi sillimmasiisarfinnut aningaasaliissuteqartarsimapput. Namminersorlutik Oqartussanut tunngatillugu paasissutissanik nutaanik peqanngilagut, kisianni Anton Frederiksenip 2017-mi siunnersuutigisimasaa naapertussagaanni Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaasa katillugu ukiumut 35 mio.kr. missaat akiliutigisarsimavaat.

Inuit ataasiakkaat, ilaqutariilluunniit ataasiakkaat uani ilanngunneqanngillat aamma kisitsisaatiginnilagut. Tassa imaappoq ukiumut minnerpaamik 73 mio.kr. nunatta avataanut miloriuttarput, sillimmasiisarfiit nunatta avataaniittunut iluaqutissanngortillugit. Tamanna eqqarsarnartuuvog isumaliutigeqqissaartariaqartorlu.

Nunatta iluani suliffeqarfinniit innuttaasuniillu aningaasaliissutaasimasut aammalumi kaaviaartinneqartut suulluunniit tamarmik sapinngisamik nunatta iluani iluaqutigilluarneqarlutillu kaaviaartinneqartarnissaannik pingaartitsisuunerput Inuit Ataqatigiinniit ataatigut issusuumik

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

titarlugu oqaatigerusupparput. Taamakkaluartoq aamma qanorluunniit taama oqariarluta taamani 2015-mi aamma 2017-mi qulequttamut tunngatillugu suut eqqartorneqarlutillu oqallisigineqartarsimasut qiviaraanni isumaliutigeqqissaagassaqpugut, nunatta nammineq pigisaanik sillimmasiisarfimmik pilersitsissagaluarutta.

Taamanikkullu oqaaseqataasarsimasut ilaanniit issuaallattaalaarusuppunga;

Siullermillu 2017-mi immikoortoq 125-mut tunngatillugu Inuit Ataqatigiit oqaaseqaatigisimasatsinniit issuaalaarusuppunga imaapporlu;

"Namminersorlutik Oqartussat aammalu Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaasa sillimmasiinermit ukiumut aningaasaliissutigisartagaat kr. 67 mio. sinnerlugit annertussuseqartut sumi sillimmasiisarfimmi, nunap avataani uninngavimminni erniorput nunamut sumiiffimminni aningaasaqarnermut iluaqutaallutik. Taakku saniatigut inuit ataasiakkaat namminersorlutillu ingerlataqartut ilanngukkutsigit aningaasat ukiumut sillimmasiunneqartartut taaneqartunit amerlanerussaqaat. Taamaattumik tunngavissaqarluartut isumaqarpugut nunatta namminerisamik pigisaanik sillimmasiisarfimmik pilersitsiniassagaluarutta iluaqtissartaasa aammalu aporfissartaasa suunerinik qulaajaanissamat. Ukiummi makku atorpavut siunissami namminersulivissinnaanermut suliniarluta, taamaattumik aningaasat kaaviiaartitatta siunissami sapingisag tamaat nunap iluani kaaviarsinnaajuarnissaannik aqutissiorniartariaqarpugut.

Issuaaneq naavoq. Aamma aaku 2017-mi isumaliutissiissummiit tigulaakkat;

"Illuatungaatigulli "kalaallinit pigineqartoq" allassimaneratut paasineqassappat nunanit aIlaneersut, tassungalu ilanngullugu danskit aningaasaliisinnaaneranik mattussisutut isumaqarfiginarsinnaavoq. Kingullertut taaneqartumi sillimmasiisarfiup aningaasaatini tamaviisa Kalaallit Nunaanni pissarsiarisariaqassavai. Tamannalu pissutsit taamaanneranni unammillernartoqartutut oqaatigineqartariaqarpoq, minnerunngitsumik nunatta aningaasaqassusia eqqarsaatigalugu. Tamatuma saniatigut nunatta karsia eqqaassanngikkaanni takujuminaappoq kikkut aningaasanik pisariaqartinneqartunik sillimmasiisarfiup atugassiisnaallutillu tamatumunnga kajumissuseqassanersut.

Taamaalillunilu tamatuma ajornerpaamik kingunerisinnaavaa Namminersorlutik Oqartussat imminnut sillimmasernerat, tassami ingerlatseqatigiiffik nunatta karsianit aningaasat atorlugit pilersinneqassamat, taamaalillunilu taanna tamatuma peqatigisaanik - piginnittuusinnaasunik killilersuineq pissutigalugu - sillimmasiisarfiup ingerlanneqameranut atunneqanullu pinngitsoorani qularnaveeqqusiissaIluni.

Tamatumanilu nunatta karsiata aningaasaliissutai siIlimmasiisarfiup pituttorneqassapput, taamaalillutillu inuiaqatigiinni ingerlatanut allanut aningaasaliissutigineqarsinnaassanatik.

Tamatumunnga nangissutitut § 37 naapertorlugu apeqqummut nr. 2015/17-imut akissut innersuussutigineqassaaq, tassani allassimalluni: Namminersorlutik Oqartussani annertuunik ajoqusertoqartarsimavoq. Soorlu Sisimiuni Sanaartornermut llinniarfiup ikuallannerata kingorna sanaqqinnermut, 80 mio. koruunit sinnerlugit naleqartumut. Nukissiorfinni aamma annertuunik ajoqusertoqartarsimavoq, 45 mio. koruunit tikillugit naleqartunik. Taamaattumik sillimmasiisarfik annertuunik arlalinnik ajoqusertoqassappat akiliisnaassuseqarnissamat aningaasaateqangaatsiartariaqarpoq.

INUIT ATAQATIGIIT INATSISARTUNI

Akiligassat akilerneqartarnerisigut taamaallaat isertitsisoqarsinnaavoq. Kiisalu sillimmasiisarfimmik pilersitsinerup namminermini qulakkeersinnaanngilaa sillimmasiisarfiup isertitaasa inuiaqatigiinnut iluaqutissiinissaat, tassami aallaavittut isigalugu isertitat qanoq sumullu, tassungalu ilanngullugu Kalaallit Nunaata avataani ingerlatanut aningaasaliissutitut atomeqamissaat sillimmasiisarfimmik aqutsisut nammineq aalajangiiffigisassarigaat ilimagineqartariaqarmat.

§ 37 naapertorlugu apeqqummut nr. 2015/267- imut akissut naapertorlugu Savalimmiuni misilittakkat takutippaat sillimmasiisarfiit imminnut unammillemerat sillimmasiisarfiit aningaasaqamerannut kinguneqarsinnaasoq: 2001-mi sillimmasiisarfiit marluk imak sakkortutigisumik imminnut unammillersimapput, allaat sillimmasiisarfimmini aningaasanik amigartooruteqalerlutik. Sakkortuumik unammillernerup kinguneranik sillimmasiinermut akiliutit appasippallaarsimapput, ilutigalugulu piffissap aalajangersimasup iluani ajoqusernerit amerlimmata, aningaasanik amigartoorutit pisimallutik.”

Issuaaneq naavoq.

Naatsumik oqaatigalugu, sillimmasiisarfimmik, assigisaannillu aningaasaateqarfimmik, kalaallinik tamakkiisumik amerlanerussuteqartunilluunniit pigineqartussamik pilersitsinissamut periarfissanik misussuisoqarnissaanut tunngatillugu siunnersuummut eqqarsaatigeqqisaagassaqarlutalu isumaliutigeqqissaagassaarpugut. Taamaakkaluartoq....

Taamatut oqaaseqarlunga, oqaluuserisassaq pineqartoq akuersaarlugu ataatsimiititaliamut susassaqartumut ingerlateqqipparput.

Qujanaq.